

12005/10
Jagovsen

50 år siden Knut Hamsun døde: Vekker fortsatt sterke følelser

– Vi må ha respekt for at Knut Hamsun fortsatt vekker sterke følelser hos krigsgenerasjonen, sier forfatteren Ingar Sletten Kolloen. I dag er det 50 år siden Norges største forfatter døde.

YA LARSEN
ylarsen@dagsavisen.no

Navnet hans skaper fortsatt debatt, og i øyeblikket er det langt fram til Knut Hamsuns gate, som det er kommet forslag om. Hamsun-selskapet støter på

blemmer når de jakter på et sted å være, for 50 år etter sin død er Hamsun fremdeles kontroversiell. Hans nazi-sympatier under andre verdenskrig har kastet skygger over forfatteren.

– Knut Hamsun skrev sterke artikler, og for mange står han for svik. Det er mange som plasserer landssviket i sin egen nåværende kamp og finner det hensiktsmessig å bruke Hamsun, sier Ingar Sletten Kolloen, som neste høst kommer med første bind av en biografi om Hamsun.

– Hamsun var et stort symbol. Det er forståelig at landssviket står i veien for mange, sier Sletten Kolloen.

FORSONING

– Det er et tankekor at Norge deler ut fredsprisen og har en aktiv utenrikspolitikk som går ut på å forsone tidligere fiender, en politikk som arbeider for at partene skal legge fiendskap bak seg og glemme fortiden. Derfor kan vi kanskje si at den utenrikspolitiske misjoneringen ikke alltid står i stil med hva vi gjør på hjemmebane, sier Ingar Sletten Kolloen, og forteller om sterke reaksjoner i forbindelse med 50-års markeringen

etter andre verdenskrig i 1995.

– Jeg opplevde bitre og uforsonlige fronter mellom seierherrer og tapere. Vi må kunne stille spørsmål ved hvor lenge vi kan tillate oss å holde slike holdninger ved like.

SAMFUNNHISTORISK

– Mange skiller mellom dikteren og mennesket?

– Det er viktig å diskutere ham som dikter og menneske, det er noe naivt og romantisk å skille ut dikteren. Vi må ha med begge deler. Diktere sprenger seg inn i våre liv, Hamsun gjorde det på to måter. Men der er selvsagt viktig å diskutere hans landssvik. Gjennom sitt landssvik er Knut Hamsun blitt en del av norsk samfunnshistorie på en annen måte enn bare som dikter. Hans navn skaper heftig og interessant debatt, sier Sletten Kolloen.

FANT HAMSUN-BREV

I september i fjor fant Ingar Sletten Kolloen en stor samling brev og dokumenter på Knut Hamsuns gård Nørholm ved Grimstad. Samlingen, som består av hittil ukjente brev, manuskripter og dokumenter etter Knut og Marie Hamsun, er nå sikret i Nasjonalbiblioteket. Kjøpet er det dyreste i bibliotekets historie, rundt en millioner kroner.

– Det var litt av en skatt, sier Sletten Kolloen om funnet.

Materialet har ligget urørt på gården siden Hamsun døde i 1952. Rundt 4.000 brev er blant

dokumentene som Håndskriftsamlingen skal katalogisere og ordne. Dette er et materiale som betyr ny kunnskap om Hamsun og hans forhold til familien. Det kan også kaste nytt lys over forholdene rundt rettsaken. Ifølge egne og andres uttalelser brente Knut Hamsun systematisk og med jevne mellomrom innholdet i sitt privatarkiv.

Det var Sletten Kolloens arbeid med biografien om Hamsun som resulterte i at det store funnet. Kolloen har blant annet funnet Knut Hamsuns omfattende privatarkiv, og Marie Hamsuns brevarkiv fra perioden etter mannens død.

Historiker Lars Frode Larsen har tatt doktorgrad på Knut Hamsun med biografien «Den unge Knut Hamsun (1859-1988). En studie i hans personlige og idémessige utvikling». Larsen, som har arbeidet for at Oslo

skal få et Hamsun-senter, har foreslått at det skal ligge i Thereses gate 49 ved Bislett. Der bodde Hamsun fra 1902 til 1904.

MARKERINGER

Hamsuns dødsdag markeres flere steder, ikke bare her hjemme. I København skal det settes opp en plakett på huset i St. Hansgade 18 på Nørrebro, der han bodde i 1888, da han skrev «Sult». I sørlandsbyen Grimstad blir det også flere markeringer av dagen, i regi av Hamsun-selskapet i Grimstad og kommunen. I Grimstad bodde han tredjeparten av sitt lange liv, og her ble han dømt i landssvik-saken i forbindelse med rettsoppgjøret etter den andre verdenskrig.

Vitenskapsakademiet i Oslo arrangerer Hamsun-seminar i dag, der deltar blant andre Ingar Sletten Kolloen.

De siste bildene

«Knut Hamsun er passé. Ingen er interessert i å se bilder av ham». Det var beskjeden Gyidendal ga til mannen bak disse bildene – de aller siste som ble tatt av Knut Hamsun.

BERNT ERIK PEDERSEN
bernt.erik.pedersen@dagsavisen.no

Like før Knut Hamsuns 91-årsdag 4. august 1951, ble fotografen Erling Haug invitert hjem til Hamsun på Nørholm. Haug var en venn av Hamsuns sønn Tore, og familien ville sende ut nye bilder til aviser og forlag i anledning dikterens fødselsdag.

De unike bildene viser Hamsun med langt hvitt skjegg, et motiv svært få hadde sett før, men likevel møtte Haug liten interesse for bildene. Hamsun var fortsatt ansett som en landssviker som landet ikke ville bli minnet om mer enn høyst nødvendig.

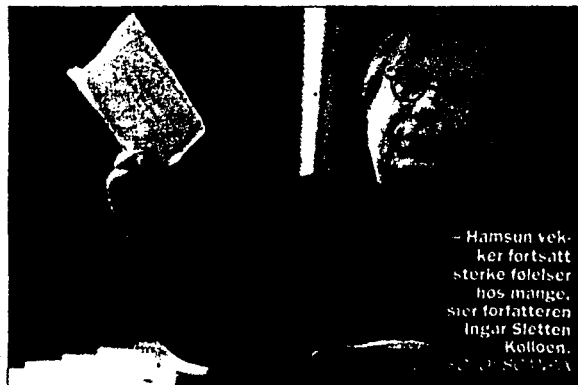
– Gyidendals bildesjef sa følgende: «Knut Hamsun er passé. Det er ingen som er interessert i å se bilder av ham. Det er heller ikke god butikk».

Hamsuns skrivebord på Nørholm – her ligger blant annet en registrering fra Hotell Norge i Lillesand.

Hamsun med kona Marie, som nettopp var kommet hjem etter fire år borte fra mannen.

– Hamsun vekker fortsatt sterke følelser hos mange, sier forfatteren Ingar Sletten Kolloen.

– Dette sa Erling Haug til Oppland Arbeiderblad i 1999. Haug var fra Gjøvik, og virket som fotograf i Oslo i over 40 år, fram til 1987. Han døde sommeren 2000. Året før fortalte han Opp-

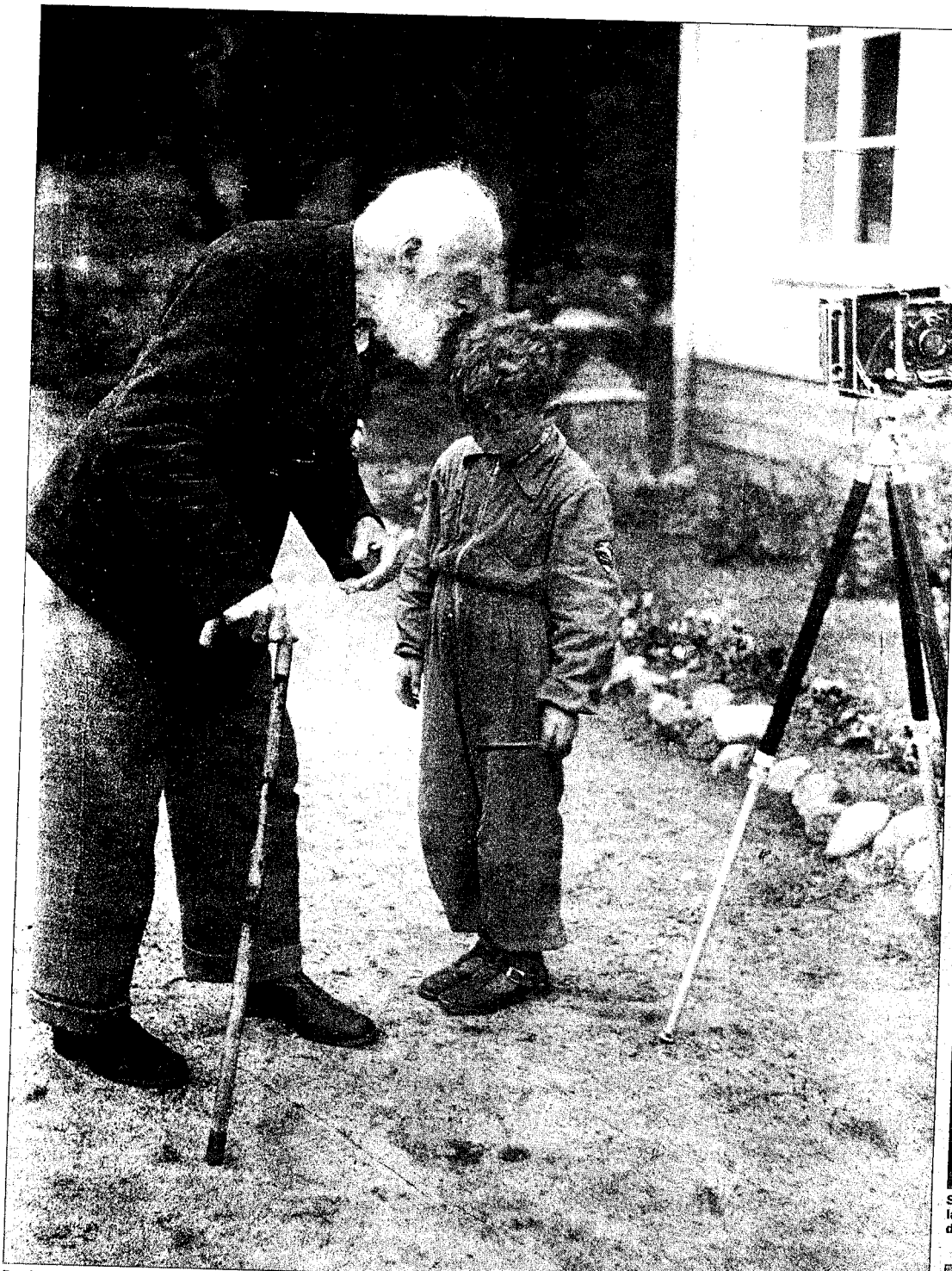
Denzel er Julias Oscar-favoritt

Julia Roberts håper skuespillerkollega **Denzel Washington** (bildet) vinner årets Oscar for beste mannlige hovedrolle. Hun sier hun ikke forstår hvordan hun har kunnet bli kåret til beste kvinnelige skuespiller mens han ennå ikke er blitt beste mannlige skuespiller. Hun mener at Washington burde ha fått minst tre Oscar-statuetter til nå. Denzel Washington er nominert til Oscar for sin rolle i «Training Day». En gang tidligere har han vært nominert. Da for filmen «Glory» i 1998. I løpet av de 73 årene The Academy of Motion Picture Arts and Sciences har delt ut sine Oscar-statuetter, har kun fem fargede skuespillere vunnet prisen for beste birolle. (ANB)

■ EGET SELSKAP: Etter 20 år på Columbia Records har saksofonisten Branford Marsalis startet sitt eget selskap, Marsalis Music. – Jeg håper å knytte til meg jazzmusikere på vei opp, sier Marsalis til Boston Globe. For øyeblikket er Marsalis selv eneste artist i stallen.

Neill og Goodman i gangsterfilm

Sam Neill og kollega John Goodman blir senere i år å se som hardbarkede gangstere i «Dirty Deeds». Filmen, som beskrives som en hardbarka roadmovie og svart komedie, skal spilles inn på flere steder, blant annet i Vietnam, Chicago, Sydney og i den australske villmarken. Filmens regissør David Caesar har også fått med seg Toni Collette og Bryan Adams på rollelisten, melder Ananova. (ANB)

■ FAKTA ■■■■

Knut Hamsun

(1859-1952)

FOTO: SCANPIX

- **1877:** Debuterte med fortellingen «Den gaadefulde»
- **1890:** Det store gjennombruddet kom med romanen «Sult», deretter fulgte «Mysterier», «Pan», «Victoria» og dobbeltromanene «Benoni» og «Rosa»
- **1917:** «Markens Grøde»
- **1920:** Tildeles Nobelprisen i litteratur
- **1927-33:** Trilogien «Landstrykere», «August» og «Men livet lever»
- **1948:** Dømt for landssvik
- **1949:** Hans siste bok, «Paa gjengrodde stier»

Svært få hadde sett Hamsun med langt, hvitt skjegg da disse bildene ble tatt.

Hamsuns hatt, Nørholm 1951.

De siste bildene som ble tatt av Knut Hamsun, sommeren 1951: Her sammen med sønnesønnen Esben.

ALLE FOTO: ERLING HAUG//SCANPIX

land Arbeiderblad om den spesielle fotoseansen på Nørholm: – Tross sine 90 år var Hamsun fortsatt helt klar, men nokså eksentriske. Da jeg kom til Nørholm på formiddagen, hadde Hamsun en-

nå ikke stått opp. Han kom ned uten å være skikkelig påkledd.

Nasjonen var eneste avis som trykket bildene på Hamsuns 91-årsdag. Siden ble det ikke tatt flere bilder av Hamsun før han døde

året etter, 19. februar 1952. Dette var under vinter-OL i Oslo, og verdenspressen var samlet. Erling Haug dro umiddelbart til OL-pressesenteret med bildene sine, som dermed ble spredt over hele

verden. – Jeg har fotografert mange kjente personer, men møtet med Knut Hamsun var nok den største enkeltopplevelsen jeg har hatt i hele min karriere, sa Erling Haug.